

DORIVOR O'SIMLIKLARDAN AJRATIB OLINGAN ODDIY EKSTRAKTLARNING SHIFOBAXSH XUSUSIYATLARI HAQIDA

Samarkand davlat tibbiyot universiteti

Farmakognoziya va farmasevtik texnologiya kafedrasida assistenti

Xasanova Gulbaxor Raxmatullayevna

201-guruh talabasi

Abdurahmonova Dilmuza Baxtiyor qizi

Annotatsiya: Hozirgi vaqtda ko'plab tajribali farmakologlarning sa'yl-harakatlari yangi, samaraliroq dori vositalarini yaratish uchun o'simlik dunyosini o'rganishga qaratilgan. Har bir farmakologiya maktabi bu cheksiz okeanda shifobaxsh mevalarni o'simliklarni o'ziga xos tarzda tortadi.

Kalit so'zlar: meva, damlama, vitamin, sharbat, qaynatma, ildiz.

Аннотация: В настоящее время усилия многих опытных фармакологов сосредоточены на изучении растительного мира с целью создания новых, более эффективных препаратов. А Каждая школа фармакологии по-своему тянет в этот бескрайний океан лекарственные плоды и растения.

Ключевые слова: плоды, настойка, витамин, сок, отвар, корень.

Annotation: Currently, the efforts of many experienced pharmacologists are focused on studying the plant world in order to create new, more effective drugs. And each school of pharmacology in its own way draws medicinal fruits and plants into this endless ocean.

Key words: fruits, tincture, vitamin, juice, decoction, root.

Dolzarbliigi: Tabiiy dorilar orasida meva va sabzavotlar shifobaxsh, ta'am va ozuqaviy sifatlari bo'yicha yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Mavjudligi, tayyorlanish qulayligi, foydalanish qulayligi, maxsus nomaqbul ta'sirlarning yo'qligi odamlarga meva va sabzavotlarning shifobaxsh xususiyatlaridan kundalik hayotida keng foydalanish va ularni o'z uy dorixonasiga kiritish imkoniyatini beradi. Aynan shu tabiiy mahsulotlar tabiiy tuzatuvchilar, ko'plab kasalliklarga chalingan odamning birinchi ishonchli yordamchilardir.

Fitoterapiya yoki o'tlar bilan davolash eng qadimiy va eng yosh fan bo'lib, turli mamlakatlarning qadimiy an'anaviy va xalq tabobatining ming yillik tajribasini zamonaviy tibbiyot yutuqlari bilan birlashtirgan. U "salomatlik ombori" yoki ko'p asrlik eng boy tajriba deb ham ataladi. Va bu tasodif emas. Darhaqiqat, o'tmishda tibbiyotning eng yaxshi aqlli va nuroniylari Gippokrat va buyuk Avitsennadan ham ko'p asrlar oldin va ulardan keyin ham o'simliklar bilan davolash davom etgan.

Hozirgi paytga kelib uy sharoitida ham o'simliklardan, mevalardan foydali, dorivor mahsulotlar tayorlash mumkon.

Uy sharoitida yangi uzilgan mevalar, ildizlar, yosh novdalar, o'tlar va boshqalardan yoki quritilgan o'simlik mahsulotlardan (mevalar, barglar, urug'lar, ildizlar, gullar va boshqalar) oddiy ishlov berish yo'li bilan bir qator dori vositalari tayyorlanadi. Yangi sabzavot yoki meva sharbatlari xom ashyoni sharbat chiqargichdan o'tkazish yoki 2-3 qatlamli doka orqali maydalash va tindirish orqali olinadi. Mahsulotni suvli ekstrakti yangi mevalarni 15-30 daqiqa davomida qaynatish yoki choy sifatida damlash orqali olinadi. Agar dorivor xom ashyo yumshoq (gullar, barglar, o'tlar, stigmalari va boshqalar), unda choy kabi 15 daqiqa qaynatish yoki damlash kifoya. Ushbu davolash bilan infuziyalar kabi farmatsevtik preparatlarga o'xshash suvli ekstrakt olinadi. Juda zich xom ashyo (ildizlar, mevalar, urug'lar) kamida 30 daqiqa davomida suvda qaynatiladi, keyin issiqda doka orqali filtrlanadi. Uzoq muddatli qaynatish orqali quyruq qaynatma yoki quruq ekstraktlar olinadi. Ba'zan uyda o'simlik xom ashyosidan sharob yoki spirtli ekstraktlar ham olinadi. Bunday hollarda damlamalar va suyuq ekstraktlarga qaraganda ko'proq konsentrlangan bo'ladi.

Dorivor o'simliklardan oddiy preparatlarni tayyorlashda Davlat farmakopeyasi quyidagi hisob-kitoblarga asoslanishni tavsiya qiladi: toksin bo'lmagan dorivor xom ashyodan suv va spirtli ekstraktlar 1:10 (10 ml spirtga 1 g xom ashyo) nisbatida tayyorlanadi. suv yoki spirtli ichimliklar); yuqori faol xom ashyolardan 1:30; zaharli xom ashyolardan esa 1:400. Uyda bu qoidalarga rioya qilish kerak.

Vitaminli o'simliklardan (qora smorodina, ko'ka, dengiz karami) yangi sharbat bilan bir qatorda, sinab ko'rilgan va sinovdan o'tgan usul bo'yicha "sovuq" deb ataladigan murabbo tayyorlash mumkin. Misol uchun, "sovuq" usulda qora smorodina murabbo quyidagicha tayyorlanadi: yangi uzilgan rezavorlar. novdalar va boshqa qismlardan tozalanadi, sovuq suvda yuviladi va quritish uchun 30-50 daqiqa davomida nozik bir qatlamga tahlaniq quritiladi. Keyin rezavorlar maydalagichdan o'tadi. Olingan massa shakar bilan yaxshilab aralashtiriladi va yaxshi yuvilgan quruq shisha idishlarga o'tkaziladi. Banklar pergament qog'oz yoki qopqoq bilan qoplanib, salqin, quruq joyda saqlanadi. 1 kg qora smorodina uchun 2 kg shakar oling. Shu tarzda tayyorlangan aralash tabiiy rangli, ta'mni, xushbo'y aralashma, vitaminlarni yaxshi saqlaydi va choy uchun murabbo sifatida yoki kissellar, pirog uchun va boshqalarni tayyorlash uchun ishlatiladi. Bu qimmatbaho vitaminli mahsulotdir.

Biz ta'kidlaganimizdek, har bir dorivor o'simlik o'z tarkibida biologik faol moddalarning ma'lum bir sinfiga tegishli ma'lum faol moddalarni o'z ichiga oladi: alkaloidlar, vitaminlar, flavonoidlar, kumarinlar shular jumlasidan.

Ma'lumki, o'simliklardan sof shaklda olingan individual modda deyarli barcha hollarda bir xil o'simlikdan olingan oddiy ekstraktlarga (infuziyalar, damlamalar va

boshqalar) qaraganda faolroq harakat qiladi. Har holda, dastlab nafaqat kimyogarlar va biologlar, balki shifokorlar va farmakologlar ham shunday deb o'ylashgan. Ammo ma'lum bo'lishicha, har bir alohida olingan moddalar tuzilish va ta'sir jihatidan farq qiluvchi birikmalar yig'indisi yoki kompleksni o'z ichiga olgan ekstraktlarga qaraganda kuchliroq va samaraliroq ta'sir ko'rsatmaydi.

Misol uchun, yovvoyi o'sadigan dengiz itshumurt mevasi A va E kabi muhim vitaminlarning miqdori bo'yicha birinchi o'rinlardan birini egallaydi. Bu vitaminlarning ikkalasi ham sof shaklda olinadi va bemorlarga tegishli bo'lgan hollarda buyuriladi. Og'iz orqali yuboriladigan dengiz itshumurt yog'i, xususan, oshqozon yarasini davolashda, in'ektsiya yo'li bilan yuborilgan A va E vitaminlariga qaraganda ancha samarali ishlaydi. chunki yog tarkibiga vitaminlar - C, B1, B2, Vs, F, flavonoidlar, organik kislotalar, shuningdek, bir qator makro va mikroelementlar kabi moddalarning mavjudligi. Bir-biri bilan o'zaro ta'sirlashib, ular bir-birining ta'sirini kuchaytiradi (potentsiallashadi).

Bundan farqli o'laroq, qabul qilingandan so'ng, individual ravishda olingan sof modda ko'pincha bir tomonlama harakat qiladi. Bunga yana bir bor amin bo'lamizki, tabiatda ming yillar davomida tabiiy ravishda hosil bo'lgan narsalarni sun'iy ravishda olingan birikmalar bilan osongina o'zgartirish yoki almashtirish mumkin emas.

Xulosa. Dorivor o'simliklardan tayyorlangan preparatlar sintetik bo'lganlarga nisbatan bir qator afzalliklarga ega. Professor I. I. Brexman va hammualliflarning fikriga ko'ra, bu afzallik, birinchi navbatda, o'simlik preparatlari bemorlarning 80% gacha o'linga olib keladigan surunkali kasalliklarni davolash uchun ko'proq foydali ekanligidir .

Адабиётлар

1. Yuldashev, S., Halimbetov, Y., Usmanova, M., Naimova, Z. S., & Khamraeva, M. (2021). National Processes In Uzbekistan And The Formation Of The Internationalist Maturity Of The Younger Generation. *The American Journal of Medical Sciences and Pharmaceutical Research*, 3(06), 167-175.

2. Хасанова, Г. Р., & Усмонова, М. Б. (2022). Применение фасоли (phascolus) в медицине. *Science and Education*, 3(11), 117-125.

Sh, A., Kuylieva, M. U., & Usmanova, M. B. (2022). Application of phytotherapy in the treatment of chronic prostatitis. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 466-470.

3. Sh, A., Kuylieva, M. U., & Usmanova, M. B. (2022). Application of phytotherapy in the treatment of chronic prostatitis. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 466-470.

4.Имамова, Ю. А., & Усманова, М. Б. (2022). РОДИОЛЫ РОЗОВАЯ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ РАБОТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗМА. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2), 901-904.

5.Имамова, Ю. А., Усманова, М. Б., & РОДИОЛЫ, Р. ORIENSS. 2022. № Special Issue 4-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rodioly-rozovaya-dlya-povysheniyarabotosposobnosti-organizma>.

6.Усманова, М. Б., & Имамова, Ю. А. (2022). ЛУК РЕПЧАТЫЙ–ПРИМЕНЕНИЕ В МЕДИЦИНЕ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2), 914-917.

7.Қўйлиева МУ, Э. М., Усмонова, М., & Имамова, Ю. (2021). General information on the age of Chilonjtyda, its composition, application in folk medicine, its features and their different types, conditions for cultivation. *Шкурова, Д., Усманова, М., & Имамова, Ю.*

8.Usmanova, M., & Toshpolatov, C. Endocrine gland system, humoral management of the organism. *Researchjet journal of analysis and inventions In Voiume, 1.*

9.Шкурова, Д., Усманова, М., & Имамова, Ю. (2021). Private technology of powders Preparation of powders with abrasives, dyes and hard powders, extracts and essential oils. *Экономика и социум,(11), 90.*

10.Usmanova, M., & Yuldoshev, C. Importanse of lipids in the cell, simple and kompleks lipids, classification. *Researchjet journal of analysis and inventions.*

Imomova, Y., Usmonova, M. B., Yo'ldoshev, S., & Ahmadov, J. (2021). DORI VOSITALARINING ZAMONAVIY TAHLIL USULLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(8), 587-596.

11.Усманова, М., Эрназарова, М., Куйлиева, М., & Хасанова, Г. (2021). Дорихона фаолиятини ташкил этиш, дорилар саклаш чора тадбирлари. *Экономика и социум,(11), 90(6).*

12.Хасанова, Г. Р., Усманова, М. Б., & Нажмитдинов, Х. Б. (2022). ВИТАМИНГА БОЙ ЛОВИЯ (PHASCOLUS) ЎСИМЛИГИНИНГ УМУМИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(9), 333-336.

13.Hasanova, G. R., Ernazarova, M. E., & SHIFOBASH, Q. O. T. F. J. ORIENSS. 2022. № Special Issue 4-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/shifobash-qoqi-otining-foydali-jihatleri>.

14.Yakubova, Sarvinoz Raxmonqulovna, & Xasanova, Gulbaxor Raxmatullayevna (2022). KAMQONLIK HAQIDA TUSHUNCHA. *Oriental*

renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, (Special Issue 4-2), 897-900.

15. Mirzoyeva, F. A., Imamova, Y. A., & Meliqulov, O. J. (2022). Medicinal plants and their properties. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(4), 1140-1144.

16. Ordinary mountain Basil-origanum vulgare

GR Khasanova, SM Olimov

Web of Scientist: International Scientific Research Journal 3 (5), 471-474

White mulberry

17. GR Xasanova

Web of Scientist: International Scientific Research Journal 3 (4), 1240-1244

18. СОҒЛОМ ОВҚАТЛАНИШ ТАРЗИ

АШК Махмудова, КФУ Гайбуллаева, ГР Хасанова

Ta'lim fidoyilari 24 (17), 571-575